

Suomelle on laadittava *osaamisstrategia*

Sisällys

Johdanto	3
Tulevan vaalikauden tärkeimmät tavoitteet	4
1. Uskottava järjestelmä osaamisen kehittämiseen työuralla	5
2. Korkeakoulutukseen lisää avoimuutta ja yhteistyötä	7
3. Tiede ja tutkimus tarvitsevat lisää rahaa sekä uusia toimintatapoja	12
4. Osuva ennakointi luo työllisyyttä	13
5. Koulutustason nosto edellyttää toisen asteen uudistumista	15
6. Perusopetuksen tuettava paremmin mahdollisuuksien tasa-arvoa	18
7. Lapsuudessa syntyy oppimisen ja osallisuuden perusta	19
Liitteet	21

Johdanto

Akavan tavoitteena on, että seuraavien vuosien koulutuspoliittiset päätökset vahvistavat koulutuksen, tutkimuksen ja osaamisen merkitystä kansallisen menestyksen perustana. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmäämme on kehitetty pirstaleisesti ja koulutusaste kerrallaan. Kattavan tilannekuvan luomiseksi ja koko koulutusjärjestelmää koskevien tavoitteiden muodostamiseksi on seuraavalla vaalikaudella valmisteltava koulutus- ja tutkimusjärjestelmän sekä koko työuran aikaisen osaamisen kehittämisen kattava osaamisstrategia. Työ on tehtävä parlamentaarisesti ja laajassa yhteistyössä sidosryhmien kanssa.

Ilman merkittäviä koulutukseen ja tutkimukseen kohdennettavia lisäresursseja Suomi menettää asemansa uskottavana koulutuksen ja korkean osaamisen keulakuvana. Leikkaukset koulutuksesta ja tutkimuksesta ovat parantaneet julkisen talouden tasapainoa, mutta ne heikentävät tuottavuuden kasvua pidemmällä aikavälillä.

Koulutusleikkaukset ovat lisänneet erivoisuutta kaikilla koulutusasteilla eri puolilla maata. Lapsen saaman varhaiskasvatuksen ja koulutuksen laatu vaihtelee asuinkunnan mukaan ja kuntakohtaiset vaihtelut ovat suuria. Aiempien leikkausten kompensointi sekä uusiin haasteisiin vastaaminen edellyttävät miljardiluokan lisäpanostuksia koulutukseen, tutkimukseen ja osaamiseen seuraavien vaalikausien aikana. Kansallisten tutkimus- ja innovaatiotoiminnan investointien neljän prosentin osuus bruttokansantuotteesta on kunnianhimoinen, mutta realistinen tavoite.

Sivistys kuuluu kaikille, ja vastuut sivistyksellisten oikeuksien toteuttamisesta on määriteltävä tarkemmin. Sivistys on kouluasteesta tai oppijan iästä riippumatta nähtävä laaja-alaisesti. Sivistyksellisten tavoitteiden tulee olla osa kaikkea koulutusta ja osaamisen kehittämistä. Sivistys on kykyä toimia, luoda uutta ja muuttaa yhteiskuntaa tiedon, osaamisen ja ymmärryksen avulla. Jokaiselle oppijalle tulisi rakentua myönteinen kuva itsestään toimijana ja yhteiskunnallisena vaikuttajana. Tämä tukee oppisisältöjen omaksumista, vahvistaa demokratiaa ja edistää jokaisen motivaatiota ja valmiuksia elinikäiseen oppimiseen.

Suomelle on valmisteltava koulutus- ja tutkimusjärjestelmän sekä koko työuran aikaisen osaamisen kehittämisen kattava osaamisstrategia.

Työelämän nopea muutosvauhti on tunnistettu jo pitkään. Tulevina vuosina Suomeen on luotava järjestelmä, joka takaa uskottavasti koko työikäisen väestön järjestelmällisen osaamisen kehittämisen läpi työuran. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmää on edelleen kehitettävä vastaamaan uuden osaamisen kehittämisen haasteeseen. Tavoitteena on oltava työttömyyden ennaltaehkäisy, työmarkkinoiden muutoksen tukeminen sekä tuottavuuden kasvu osaamisen ja tutkimuksen avulla.

Pedagogista johtamista on kehitettävä järjestelmällisesti, jotta koulutus kehittyy korkealaatuisesti koko maassa ja jokaisella koulutusasteella ja yksikössä. Koulutuksen ja tutkimuksen laatu perustuu henkilöstön osaamiseen ja motivaatioon. Tämän vuoksi johtamisen ja henkilöstön osaamisen kehittämisen on oltava ensiluokkaista kaikilla koulutustasoilla ja kattavasti koko maassa.

Tarvitsemme koulutus- ja tutkimusjärjestelmän kehittämisen pohjaksi lisää tutkimusta sekä tutkimustiedon laajempaa hyödyntämistä päätöksenteossa. Erityiseksi kehittämiskohteeksi on otettava kaikkien koulutuksen vaikuttavuutta ilmentävien kvantitatiivisten aineistojen käyttö sekä tämän tiedon syventäminen ja selittäminen kvalitatiivisen tutkimus- ja muun asiantuntijatiedon avulla.

Tulevan vaalikauden tärkeimmät tavoitteet

- 1 Kattavan tilannekuvan luomiseksi ja koko koulutusjärjestelmää koskevien tavoitteiden muodostamiseksi on seuraavalla vaalikaudella valmistettava koulutus- ja tutkimusjärjestelmän sekä koko työuran aikaisen osaamisen kehittämisen kattava osaamisstrategia. Työ on tehtävä parlamentaarisesti ja laajassa yhteistyössä sidosryhmien kanssa.
- 2 Korkeakoulutusta on kehitettävä palvelemaan paremmin asiantuntijoiden työuran aikaista osaamisen kehittämistä. Suomessa on myös otettava käyttöön uusi kolmikantainen rahoituksen malli auttamaan työntekijöitä ja työnantajia reagoimaan ennalta tuleviin osaamistarpeisiin ja näin ehkäisemään työttömyyttä. Uudenlaisella rahoituksella tuetaan koulutuksen kysyntälähtöisyyttä, joustavuutta ja monimuotoisuutta.
- 3 Kaikille koulutuksen asteille on palautettava täysimääräinen indeksirahoitus ja korkeakoulujen rahoitus on palautettava leikkauksia edeltäneelle tasolle.
- 4 Korkeakoulujen budjettirahoituksen jakamiseen tarkoitettu rahoitusmalli on uudistettava siten, että siihen tulee nykyistä selkeämpi, ennakoitavampi ja tasoltaan merkittävä vakauttavan rahoituksen osuus. Rahoituksen tulee kannustaa nykyistä voimakkaammin elinikäisen oppimisen tehtävän hoitamiseen.
- 5 Kansallisten TKI-panostusten osuus on nostettava yli neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta, josta julkisten panosten osuuden on ylitettävä 1,5 prosentin tason. Jaksotetaan rahoituspanokset seuraavalle kahdelle vaalikaudelle.
- 6 Suomessa on tulevaisuudessakin oltava korkeakoulutuksessa duaalimalli, joka korostaa tutkintojen osaamistavoitteiden ja tutkimus- ja kehittämistoiminnan erilaisuutta yliopistoissa ja ammatti-korkeakouluissa.

Korkeakoulujen rahoituksen tulee kannustaa nykyistä voimakkaammin elinikäisen oppimisen tehtävän hoitamiseen.

- 7 Korkeakoulujen kehittämisessä ja johtamisessa on haettava toiminnan ja kehittämisen muotoja, jotka korkeakouluyhteisö – opiskelijat ja henkilöstö – kokee omikseen. On tavoiteltava ratkaisuja, jotka tukevat samalla niin korkeakoulujen ja tutkimuksen yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta kuin korkeakouluyhteisöjen osallisuutta ja hyvinvointia.
- 8 Koulutus- ja työvoimatarpeen ennakoinnin vaikuttavuudesta toteutuneisiin aloittajalukuihin ja työllisyyskehitykseen on toteutettava politiikka-arviointi. Arvioinnissa on tarkasteltava sekä koulutustasasteita että -aloja.
- 9 Perusopetuksen oppivelvollisuusikä on nostettava 18 ikävuoteen. Tavoitteena on, että jokainen suorittaa toisen asteen tutkinnon.
- 10 Subjekttiivinen oikeus varhaiskasvatukseen on palautettava. Esiopetus on kytkettävä tiiviimmäksi osaksi perusopetuksen opetussuunnitelmaa ja lapsen koulupolkua.

Tavoitteena on, että jokainen suorittaa toisen asteen tutkinnon.

1. Uskottava järjestelmä osaamisen kehittämiseen työuralla

Elinikäisestä oppimisesta on puhuttu vuosikymmeniä, mutta vasta nyt sen merkitys Suomen menestykselle on alettu laajasti ymmärtää. Tulevaisuudessa Suomessa on oltava osaamisen kehittämisen selkeä järjestelmä, mikä heijastaa jatkuvan oppimisen merkitystä yksilöille, työnantajille ja koko yhteiskunnalle.

Kehittämistyössä kiistellään vastuista sekä työn tekemisen kautta tapahtuvan oppimisen ja muodollisen koulutuksen suhteesta osaamisen kehittämisessä. On kiistatonta, että asiantuntija saa merkittävän osan osaamisestaan työn kautta sekä työtä tai esimerkiksi työtä tai työtehtäviä vaihtamalla. Tältäkin osin asiantuntijat ovat kuitenkin hyvin erilaisissa asemissa.

Työssä tapahtuvan oppimisen ja kehittymisen haaste on sen sitoutuminen liiaksi nykyisen työnantajan tavoitteisiin sekä systemaattisten tavoitteiden, seurannan ja arviointikriteereiden puute. On huolestuttavaa, että osaamisvaatimusten kasvaessa työnantajan maksamaan koulutukseen osallistui vuonna 2017 vain 54 prosenttia palkansaajista, ja osuus on vähentynyt 2000-luvun alusta (Työolobarometri, TEM). Aikuiskoulutustutkimus osoittaa, että suurin este kouluttautumiselle on ajan puute.

Ydinkysymys osaamisen kehittämisessä onkin, miten yhdistämme tulevaisuudessa saumattomasti jokapäiväisen työn tekemisen ja systemaattisen, tavoitteellisen oppimisen. Työllistyvyydestä huolehtiminen pitkällä aikavälillä edellyttää jokaiselta järjestelmällistä osaamisen kehittämistä, vaikka työttömyyden uhkaa ei olisikaan. Tarvitaan kattava järjestelmä, jolla ennaltaehkäistään työttömyyttä ja tuetaan yksilöitä, ryhmiä ja kokonaisia toimialoja kohtaamaan jatkuvat työelämän osaamistarve muutokset.

**Ydinkysymys
osaamisen
kehittämisessä on,
miten yhdistämme
jokapäiväisen
työn tekemisen ja
järjestelmällisen,
tavoitteellisen
oppimisen.**

- Osaamisen kehittämisen on palveltava nykyistä työtä ja työnantajan tarpeita, mutta samalla on luotava enemmän yksittäisestä työnantajasta riippumattomia ratkaisuja. Näin vahvistetaan yksilön työllisyyttä myös pitkällä aikavälillä ja tuetaan uusia työllistymisen tapoja, kuten alustataloutta ja yrittäjyyttä.
- Valtion on tuettava kehittämistoimia, jotta Suomessa otetaan käyttöön uusi kolmikantainen rahoituksen malli auttamaan työntekijöitä ja työnantajia reagoimaan ennalta tuleviin osaamistarpeisiin ja näin ehkäisemään työttömyyttä. Rahoituksella on tuettava koulutuksen kysyntälähtöisyyttä, joustavuutta ja monimuotoisuutta. Rahoituksen avulla yksilö voisi hankkia osin omien tarpeidensa mukaista koulutusta ja osin rahoitus olisi käytettävissä vain työpaikoilla tai toimialakohtaisesti sovituin ehdoin. Sekä työnantaja että työntekijä tarvitsevat merkittävät kannusteet tämän uuden "osaamisturvan" käyttöön säännöllisin väliajoin.

- Korkeakoulujen roolia työelämässä olevien koulutus- ja ohjaustarpeisiin vastaamisessa on lisättävä. Suomesta on tehtävä avoimen opetuksen ja tutkimuksen kärkimaa, jossa muun muassa opetusmateriaalien ja tietokantojen tulisi olla avoimemmin saatavilla, tarkasteltavissa ja käytettävissä. Kehittämistoimissa on huomioitava työn edellyttämät resurssit, opetus- ja tutkimushenkilöstön tekijänoikeudet ja tutkimusetiikka.
- Työnantajan vastuuta ja maksuosuutta työuran aikaisessa osaamisen kehittämisessä on lisättävä. Sen pitää näkyä sekä osaamisen kehittämiseen käytettävissä olevana aikana että suurempana maksuosuutena koulutuskustannuksista.
- Työuran aikaista oppimista edistetään kehittämällä malleja, jotka yhdistävät työssä oppimisen ja oppilaitosmuotoisen koulutuksen nykyistä paremmin. Julkisen rahoituksen piirissä oleville koulutusorganisaatioille luodaan nykyistä paremmat edellytykset kehittää koulutustuotteitaan, jotta ne palvelevat yritysten ja organisaatioiden omia osaamisen kehittämisen ja johtamisen prosesseja mahdollisimman hyvin.
- Asiantuntijan on otettava suurempaa vastuuta omasta osaamisestaan, mutta työelämän perusrakenteiden, sääntelyn, toimintatapojen ja johtamiskulttuurin on tuettava itseohjautuvuutta.
- Toimialojen ja korkeakoulujen on yhteiskunnan tuella ryhdyttävä kehittämään uusia osaamisen sertifiointitapoja, kuten osaamismerkkejä, joissa tunnistetaan laajasti eri paikoista hankittu osaaminen. Korkeakoulujen tehtävän mukaisesti osaamisen tunnistamisen tapojen on tuettava ja jäsennettävä asiantuntijuusalojen kehittymistä ja lisättävä yksittäisten asiantuntijoiden osaamista. Tutkimusten ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksen kehitystyössä selvitetään, olisivatko sertifikaatit tai osaamismerkit toimiva tapa laajentaa viitekehys osaamisen viitekehykseksi. Tämä tukisi tavoitetta löytää tapoja tunnustaa ja tunnustaa myös muualla kuin muodollisen koulutuksen piirissä hankittua osaamista nykyistä paremmin.

2. Korkeakoulutukseen lisää avoimuutta ja yhteistyötä

Tulevaisuuden korkeakoulutuksen on tarjottava mahdollisuus hankkia osaamista vaihtelevissa tilanteissa erilaisiin tarpeisiin. Digitaaliset välineet ja tekoälyn jatkuvasti kehittyvät mahdollisuudet on otettava käyttöön esimerkiksi opintojen suunnittelussa, oppimisen tuessa ja ohjauksessa. Samalla meidän on ymmärrettävä selvemmin, mikä merkitys on kasvokkain tapahtuvalla kohtaamisella oppimiselle, taitojen syntymiselle, sivistykselle ja inhimilliselle kasvulle. On tärkeää ymmärtää, että Suomi elää kansainvälisyydestä ja tämän tulee näkyä kaikessa korkeakoulutusta koskevassa päätöksenteossa.

Taloudelliset suhdanteet, monimutkaiset ongelmat, työelämän aiempaa nopeampi muutos sekä globaali toimintaympäristö asettavat korkeakoulutukselle jatkuvasti lisää tavoitteita. Haasteisiin on etsitty vastauksia monin kehittämishankkein sekä rahoitus- ja säädosmuutoksin. Valtavista leikkauksista huolimatta korkeakoulutusta on jatkuvasti kehitettävä ja tutkimuksen on oltava uutta luovaa ja tarjota ratkaisuja ongelmiin. Yhtälö ei ole kestävä ilman rahoituksen suunnan muuttamista.

Suomesta on tehtävä avoimen opetuksen ja tutkimuksen kärkimaa.

Toimialojen ja korkeakoulujen on ryhdyttävä kehittämään sertifiointitapoja, joissa tunnistetaan laajasti eri paikoista hankittu osaaminen.

Korkeakoulutuksen, tutkimuksen ja työelämän välistä yhteistyötä ja vuorovaikutusta on lisättävä, jotta tiedon käytölle avautuisi uudenlaisia käyttötapoja kansallisesti ja kansainvälisesti. Korkeakoulut voivat uudenlaisten yhteistyön muotojen avulla parantaa toimintansa vaikuttavuutta huomattavasti sekä alakohtaisesti että temaattisesti koulutus- ja tiederajojen yli.

- Eräs korkeakoulutuksen kehittämisen tärkeimmistä tavoitteista on sen vastaaminen paremmin työuralla tapahtuvaan osaamisen kehittämisen tarpeisiin. Väestön osaamis- ja koulutustason nosto edellyttää, että vähintään puolella työikäisestä väestöstä on korkeakoulututkinto. Molemmat tavoitteet edellyttävät korkeakoulutuksen kehittämistä ja tehtävien vaatimia resursseja.
- Korkeakoulutukseen on palautettava täysimääräinen indeksirahoitus.
- Korkeakoulujen kehittämisessä ja johtamisessa on haettava toiminnan ja kehittämisen muotoja, jotka korkeakouluyhteisö – opiskelijat ja henkilöstö – kokee omikseen. On tavoiteltava ratkaisuja, jotka tukevat samalla niin korkeakoulutuksen yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta kuin korkeakouluyhteisöjen osallisuutta ja hyvinvointia.
- Korkeakoulutuksen duaalimallin on korostettava tulevaisuudessa tutkintojen osaamistavoitteiden sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan erilaisuutta yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa, ei niinkään organisaatioiden tai järjestelmien erillisyyttä. Korkeakoulut voivat tehdä nykyistä tiiviimpää yhteistyötä keskenään, mutta yhteistyön on vahvistettava molempien korkeakoulujen toiminnan profiileja ja laatua. Omaleimaisen osaamisen ja asiantuntijuuden säilyminen edellyttää, että korkeakoulusektoreiden välinen yhteistyö rakentuu tasavertaisuuteen ja erilaisen osaamisen arvostukseen.

**Korkeakoulutuksen
duaalimallin
on korostettava
tulevaisuudessa
tutkintojen
osaamistavoitteiden
erilaisuutta.**

- Korkeakoulujen kehittämisen on tavoiteltava aina koulutuksen ja tutkimuksen sisältöjen ja laadun kehittämistä, korkeakoulujen omien profiilien vahvistamista eikä ministeriön tule rahoittaa pelkkää rakenteiden järjestämistä uudelleen.
- Korkeakoulutuksen budjettirahoituksen jakamiseen tarkoitettu rahoitusmalli on uudistettava siten, että siihen tulee nykyistä selkeämpi, ennakoitavampi ja tasoltaan merkittävä vakauttavan rahoituksen osuus.
- Korkeakouluja on palkittava tutkintojen tuottamisesta, elinikäisen oppimisen tehtävän hoitamisesta, hyvästä laadullisesta ja määrällisestä opiskelijoiden työllisyydestä, laadukkaasta tutkimuksesta, koulutuksen laadusta, sekä yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen kehittämisestä. Rahoitusmallin on kannustettava yhteistyöhön korkeakoulujen kesken sekä luomaan oppijoille joustavia opintopolkuja jatkuvaan oppimiseen.
- Koulutuksen arvioinnissa on siirryttävä laadunvarmistusjärjestelmien arvioinnista selvemmin toiminnan ja koulutuksen laadun arviointiin. Koulutuksen arvioinnin perustana lisätään erilaisten kvantitatiivisten aineistojen, kuten rekisteriaineistojen käyttöä.
- Maahanmuuttajien ja muiden korkeakoulutuksessa aliedustettujen ryhmien määrää on lisättävä korkeakoulutuksessa ja jokaiseen korkeakouluun on luotava valmentava ohjelma tukemaan koulutukseen pääsyä.
- Avoimen korkeakoulutuksen asemaa on vahvistettava osana korkeakoulujen perustoimintaa. Lisätään sen käyttöä myös suoraan toiselta asteelta tulevien reittinä tutkintoon johtavaan koulutukseen. Eräänä keinona luodaan avoin koulutusohjelma, joka pohjaa avoimeen korkeakouluopetukseen. Ohjelma tarjoaisi mahdollisuuden kokeilla eri oppiaineita ja siinä tarjottaisiin ohjausta. Opiskelun voisi suorittaa työmarkkinatuella.

Rahoitusmallin on kannustettava yhteistyöhön korkeakoulujen kesken sekä luomaan joustavia opintopolkuja jatkuvaan oppimiseen.

- Opiskelijan hyvinvoinnin ja opiskelukyvyn tukemiseksi on ohjattava lisää resursseja, jotta voidaan taata riittävä opetus sekä opinto- ja uraohjaus ja muu tuki opiskelussa.
- Tutkintokoulutuksen tarjontaa on kehitettävä joustavammiksi, jotta osaa niiden sisällöistä voidaan nopeastikin muuttaa työmarkkinoiden tarpeiden mukaisesti.
- Korkeakoulujen on suunnattava merkittävä osuus koulutuksesta työelämässä ja työttömänä oleville aikuisille osaamistason nostoon, uudelleen kouluttautumiseen ja muuntokoulutukseen. Koulutus räätälöidään työuralla olevien tarpeita varten sekä pedagogisesti että sisällöllisesti. Muuntokoulutus on voitava suorittaa myös työvoimakoulutuksena.
- Korkeakoulujen on vastattava kiihtyvään kansainvälistymiseen. Opiskelijoiden, opettajien, tutkijoiden ja vastavalmistuneiden mahdollisuuksia kansainväliseen liikkuvuuteen tulee parantaa. Samalla Suomeen on houkuteltava lisää kansainvälisiä opiskelijoita, tutkijoita ja opettajia. Koulutusvienti on viimein kasvatettava merkittäväksi vientituotteeksi.
- Kaikkiin korkeakoulututkintoihin on sisällytettävä kansainvälisyyttä tukevia opintosisältöjä globaalin osaamispääoman kasvattamiseksi.

Ammattikorkeakoulutuksen asemaa vahvistettava

Ammatillinen korkeakoulutus on lunastanut paikkansa työelämäläheisenä koulutusmuotona ja työelämän kehittäjänä. Ammattikorkeakoulut vastaavat keskeiseltä osin alueidensa kehittämisestä paitsi koulutustehävänsä myös yhä enemmän tutkimus- ja kehittämistoimintansa kautta. Ammattikorkeakoulut ovat leikkauksista huolimatta parantaneet tuloksisuuttaan viime vuodet, mutta rahoitusleikkaukset ja kustannustason nousu muodostavat merkittävän uhan perustehtävien laadulle.

- Ammattikorkeakoulutuksen asema on turvattava meneillään olevassa korkeakoulutuksen kehittämisessä ja korkeakoulukonserneissa.
- Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon asemaa on vahvistettava ja säilytettävä tutkintokoulutukseen hakeutumista edellyttävä vaatimus työkokemuksesta.
- Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilla on oltava sujuvat mahdollisuudet hakeutua yliopistojen maisteriohjelmiin ja YAMK-tutkinnon suorittaneilla tosiasiallinen hakumahdollisuus tohtoriohjelmiin. Jatko-opiskelijoita valittaessa maistereita ja ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita on kohdeltava tasaveroisesti.
- Ammattikorkeakoulujen TKI-työn mahdollisuuksia on vahvistettava sen pysyvällä rahoituksella. Tämä tukee myös ammattikorkeakoulujen kykyä mahdollisuuksia hankkia EU- ja muuta ulkopuolista TKI-rahoitusta.
- Tehdään selvitys Business Finlandin rahoituksen suuntaamisesta vahvaksi ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnan rahoittajaksi sekä myöntövaltuuksien suunnitelmallisesta korottamisesta.
- Ammattikorkeakouluilla on oltava aito mahdollisuus saada rahoitusta tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan (TKI), joka on ammattikorkeakoulujen lakisääteinen tehtävä. Suomen Akatemian ja Business Finlandin rahanjaon myöntöperusteita on tarkasteltava tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

Ammattikorkeakoulujen TKI-työn mahdollisuuksia on vahvistettava sen pysyvällä rahoituksella.

Yliopistojen kansainvälistymistä tuettava

Yliopistojen tehtävänä on tuottaa kansainvälisesti kilpailukykyistä tieteellistä tietoa ja hoitaa siihen pohjautuvaa laajaa koulutustehtävää. Yhä nopeammin muuntuvien globaalien haasteiden vuoksi juuri yliopistoihin kohdistuu erityinen paine saada kaikki siellä oleva tieto ja osaaminen laajasti yhteiskunnan käyttöön. Samoin työuralla olevien asiantuntijoiden osaamisen kehittämisen tarpeet kasvavat, mikä edellyttää uusia käytäntöjä ja tuotteita.

- Yliopistojen tavoitetutkintona on oltava edelleen maisterin tutkinto ja niillä on oltava myös omaa kandidaattikoulutusta. Jokaisella yliopistolla tulee olla myös tulevaisuudessa oikeus myöntää tohtoritutkintoja omilla koulutusaloillaan.
- Opetuspainotteisissa tehtävissä toimivien urapolkuja on vahvistettava yliopistoissa.
- Kolmiportaista tutkintorakennetta on vahvistettava luomalla selkeämmät valintaväylät kandidaatti- ja maisterikoulutuksen väliin, myös korkeakoulusektorilta toiselle.
- Soveltuville koulutusaloille on luotava muuntokoulutuksen lähtökohdista rakennetut tutkintoon johtavat koulutukset. Tavoitteena on paitsi tukea ja edesauttaa työelämän muutosta, myös lisätä liikkuvuutta alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon välissä koulutusaltalta toiselle.
- Yliopistojen on jatkuvasti etsittävä uusia tapoja levittää osaamistaan yhteiskunnassa.
- Vahvistetaan yliopistojen ja Business Finlandin yhteistyön edellytyksiä.
- Yliopistojen opetus- ja tutkimushenkilöstön tuottamien teosten oikeudet eivät saa siirtyä jatkossakaan työnantajalle.

Opetuspainotteisissa tehtävissä toimivien urapolkuja on vahvistettava yliopistoissa.

3. Tiede ja tutkimus tarvitsevat lisää rahaa sekä uusia toimintatapoja

Yhteiskuntamme tarvitsee tiedettä ja laadukasta tutkittua tietoa sekä niihin perustuvaa ymmärrystä enemmän kuin koskaan aiemmin. Korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten on jatkuvasti kehitettävä uusia tapoja viestiä työnsä tuloksista sekä kehittää ja ratkaista ongelmia yhdessä monien toimijoiden kanssa.

Tiede- ja tutkimusrahoituksen kokonaisuutta ovat muuttaneet edellisten hallituskausien aikana tehdyt resurssileikkaukset, rahoituksen uudelleen allokoinnit ja kilpaillun rahoituksen osuuden kasvattaminen.

Tulevalla vaalikaudella on parannettava tasapainoa tutkimusrahoituksen jatkuvuuden ja uusiutumisen välillä. Vaatimus tutkimuksen vaikuttavuudesta ei saa vaarantaa sen laatua. Siksi erilaisten tutkimusrahoituksen instrumenttien pitkäjänteinen kehittäminen on tärkeää. Esimerkiksi perustutkimuksen arvo näkyy hitaasti ja historia on osoittanut, että niin sanotut radikaalit innovaatiot ovat usein syntyneet vahingossa tai jonkin tutkimuksen odottamattomana tuloksena. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö tutkimuksella tulisi kohdennetusti etsiä ratkaisuja ajankohtaisiin globaaleihin ja kansallisiin haasteisiin.

- Kansallisten TKI-panostusten osuus on nostettava yli neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta, josta julkisten panosten osuuden on ylitettävä 1,5 prosentin taso. Rahoituspanokset on jaksotettava seuraavalle kahdelle vaalikaudelle.
- Tutkimuksen ja kehittämistoiminnan rahoituksessa on varmistettava sekä lyhyen että pitkän aikavälin vaikuttavuus. Tutkimusrahoituksessa on vahvistettava tasapainoa perustutkimuksen ja soveltavan tutkimuksen välillä.

Kansallisten TKI-panostusten osuus on nostettava yli neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta.

- Tutkimuksen rahoitusinstrumentteja on koottava nykyistä suuremmiksi ja vaikuttavammiksi kokonaisuuksiksi. Tavoitteena on välttää rahoituksen pirstaleisuutta ja instrumenttien päällekkäisyyttä sekä vähentää tutkimusrahoituksen hakemisesta johtuvaa tutkijoiden kuormitusta.
- Tutkimusrahoituksen monipuolisuudesta on huolehdittava ja sitä on kohdennettava niin parhaille tutkimusyksiköille ja -ryhmille kuin nouseville tutkimusaloille ja lupaaville tutkijoillekin.
- Suomen Akatemian asemaa on vahvistettava vertaisarvioinnissa ja kilpaillun rahoituksen jakajana osana korkeakoulujen rahoitus- ja ohjausjärjestelmän kokonaisuudistusta.
- Määräaikaisten työsuhteiden vähentäminen on otettava yhdeksi strategisen rahoituksen saannin ehdoista. Tilanne on myös selkeytettävä lainsäädännön avulla. Lyhyiden ja perusteettomien määräaikaisten työsuhteiden kulttuuri erityisesti yliopistoissa on uhka tutkimuksen laadulle. Määräaikainen ja kilpailtu tutkimusrahoitus ei muodosta perustetta määräaikaisille työsuhteille, koska tutkimus on yliopistojen perustehtävä.
- Avoimelle tieteelle (open science) asetettujen kansallisten tavoitteiden tieltä on selvitettävä ja poistettava esteet.
- Strategisen tutkimuksen neuvoston on vahvistettava toimia tutkimushankkeidensa vaikuttavuuden lisäämiseksi yhteistyössä sidosryhmien kanssa.
- Valtion tutkimusyksiköt on kytkettävä voimakkaammin akateemisen tutkimuksen toiminnalliseen yhteyteen tutkimuksen laadun ja vaikuttavuuden parantamiseksi.
- TKI-toiminnan verokannustimesta on tehtävä pysyvä ja se on laajennettava myös oppilaitosten, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa yhteistyössä tehtävään TKI-työhön.

Määräaikaisten työsuhteiden vähentäminen on otettava yhdeksi strategisen rahoituksen saannin ehdoista.

4. Osuva ennakointi luo työlisyyttä

Tulevaisuuden ennakointijärjestelmän on tuotava tieto osaamistarpeista joustavasti ja oikea-aikaisesti tietoa tarvitsevalle. Yksilön vastuu omasta urasta ja valinnoista kasvaa, mutta samalla kasvaa myös hänen tiedon ja ohjauksen tarpeensa. Vanha keskitetty järjestelmä on korvautumassa hajautetulla, verkostoituneella tiedonvaiholla.

Koulutuksen määrällinen ennakointi on perustunut toimialakohtaiseen arvioon työvoiman tarpeesta pitkällä aikavälillä. Tieto on ollut hyödyllistä, mutta se ei ole osoittautunut onnistuneeksi koulutuksen määrällisen ennakkoinnin pohjaksi. Nyt ennakkoinnin painopiste siirtyy lähemmäs koulutuksen järjestäjää ja yksilöä, ja siinä painottuvat lyhyt ja keskipitkä aikaväli. Tämä luo haasteen koordinoitulle kansalliselle koulutuksen ennakkoinnille. Laadullisista osaamistarpeista on yhä enemmän ja yksityiskohtaisempaa tietoa, mutta tiedon käytön kannusteissa ja koordinaatiossa on puutteita. Ennakointitiedon tulisi perustua nykyistä enemmän tutkittuun tietoon, ei pelkkiin laskelmiin.

Korkeakoulutuksen isot rakenteelliset uudistukset – kuten fuusiot – sekä tutkimuksen ja koulutuksen profilointi ovat muuttaneet koulutuksen ja tutkimuksen kokonaisuutta. Korkeakouluittain ja alueittain tehtävät ratkaisut ovat hävittäneet kokonaiskuvan osaamisestamme suhteessa yhteiskunnan ja elinkeinoelämän moninaisiin tarpeisiin.

Ennakointitiedon tulisi perustua nykyistä enemmän tutkittuun tietoon, ei pelkkiin laskelmiin.

- Ennakoinnin kokonaisvastuu ja koordinaatio on osoitettava yhdelle taholle.
- Koulutus- ja työvoimatarpeen ennakoinnin vaikuttavuudesta on toteutettava politiikka-arviointi, minkä on perustuttava sekä toteutuneisiin aloittajalukuihin että työllisyyskehitykseen. Arvioinnissa on huomioitava sekä koulutusasteet että -alat.
- Korkeakouluja on ohjattava ottamaan suurempi vastuu koulutuksen ennakoinnista ja ennakointitiedon käytöstä. Sopimusneuvotteluja on hyödynnettävä tavoitteen saavuttamisessa.
- Yksilöiden mahdollisuutta hyödyntää ennakointitietoa on vahvistettava esimerkiksi digitaalisia alustoja ja tekoälyä hyödyntäen.
- Opetus- ja kulttuuriministeriön on teetettävä yhdessä korkeakoulujen ja sidosryhmien kanssa seuraavan tulossopimuskauden aikana kokonaisarvio korkeakoulujen profiloitumisen vaikutuksista Suomen osaamispääomaan. Tilannetta on tarkasteltava sekä alueellisesti että kansallisesti, samoin kuin eri alojen näkökulmasta. Tilannekuvan ja tavoitteiden asettamiseen on osallistettava voimakkaasti kaikki ministeriöt.
- Ennakoinnissa on varmistettava koko väestön koulutustason nousu, tutkintotauasta riippumaton syvä osaamistaso (kuten matemaattis-luonnontieteellinen, kulttuurinen, metodinen jne.) sekä monitieteinen osaaminen.
- Valtion on huolehdittava omin kehittämispanoksien, että tekoälyn ja digitalisaation mahdollisuudet hyödynnetään työnvälityksen ja työvoiman liikkuvuuden tukena.

Korkeakouluja on ohjattava ottamaan suurempi vastuu koulutuksen ennakoinnista ja ennakointitiedon käytöstä.

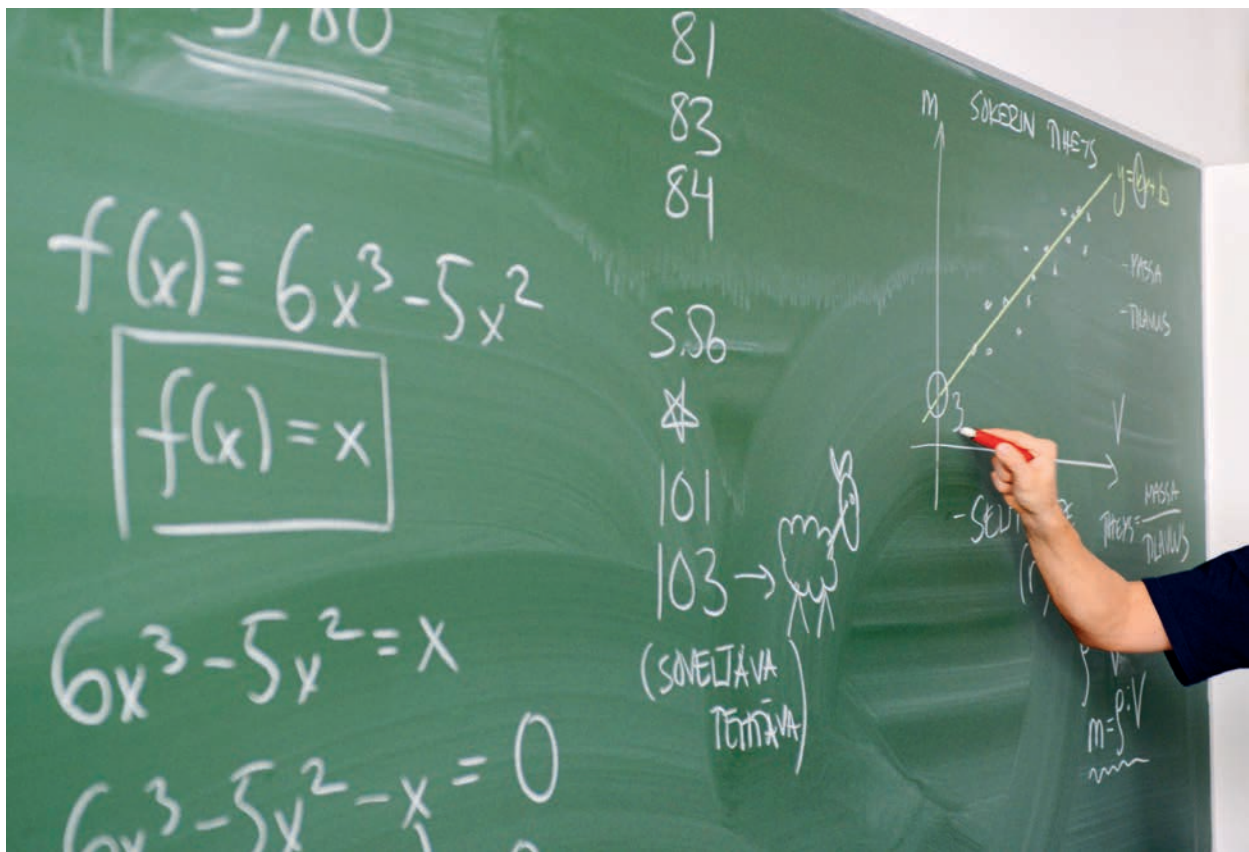

5. Koulutustason nosto edellyttää toisen asteen uudistumista

Lukio ja ammatillinen koulutus muodostavat keskeisen osan koulutus- ja osaamisen kehittämisen järjestelmää sekä nuorten että aikuisten osalta. Toisen asteen ammatillista koulutusta ja lukiota tulee kehittää yhdenvertaisesti. Nuorten on saatava toiselta asteelta tosiasialliset valmiudet jatko-opintoihin sekä kyky ja motivaatio elinikäiseen oppimiseen. Toisen asteen kehittämisessä tehtävät ratkaisut ovat monella tavalla keskeisiä maamme osaamistaloudelle. Perusasteen varaan jäävien osuuden pienentäminen edellyttää vahvaa toisen asteen uudistumista, josta molempien koulutusmuotojen on kannettava vastuuta. Molemmilla koulutusmuodoilla on runsaasti yhteisiä kehittämistavoitteita omine painotuksineen.

- Oppivelvollisuusikää on nostettava ja tämän myötä toisen asteen oppimateriaalien tulee olla maksuttomia 18-ikävuoteen asti. Ratkaisut maksuttomuuden takaamiseksi voisivat vaihdella kunnittain ja koulutuksenjärjestäjittäin.
- Ammatillisen koulutuksen ja lukion reformit edellyttävät systemaattista ja vahvaa panostamista opettajien osaamisen sekä työn tekemisen kulttuurin kehittämiseen.
- Toisella asteella opiskelevien matemaattis-luonnontieteellistä osaamista on vahvistettava ja kannustettava opiskelijoita pitkän matematiikan kirjoittamiseen. Näin voidaan helpottaa siirtymää korkea-asteen opintoihin ja tukea korkea-asteen opinnoissa menestymistä.
- Jokaiseen toisen asteen tutkintoon on tuotava kansainvälistymisjakso, joka voidaan toteuttaa kotikansainvälistymisenä Suomessa tai opiskeluna ulkomailla.
- Ammatillisen tutkinnon sekä lukion oppimäärän ja ylioppilastutkinnon yhtäaikaista suorittamista on tuettava nykyistä enemmän. Samoin on helpotettava yksittäisten ylioppilaskokeiden suorittamista ammatillisessa koulutuksessa opiskeleville.
- Jokaisen opiskelijan kokemusta osallisuudesta ja osallistumisesta yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen on vahvistettava koulutuksen erityispiirteet huomioiden.
- Lakisääteinen oppilas- ja opiskelijahuolto kuuluvat laadukkaaseen koulutukseen tukemaan oppimisen ja hyvinvoinnin edellytyksiä sekä ehkäisemään nuorten syrjäytymistä. Maahanmuuttajien valmentavan koulutuksen resurssit on varmistettava koulutuksen järjestäjiä sitovalla sääntelyllä. Tavoitteena on lisätä maahanmuuttajien määrää lukiokoulutuksessa.
- Maahanmuuttajien valmentavan koulutuksen resurssit on varmistettava koulutuksen järjestäjiä sitovalla sääntelyllä. Tavoitteena on lisätä maahanmuuttajien määrää sekä lukio- että ammatillisessa koulutuksessa.

Jokaisen opiskelijan kokemusta osallisuudesta ja osallistumisesta on vahvistettava.

Lukiosta saatava hyvä pohja nopealla siirtymiselle korkea-asteelle

Lukio ei ole välivaihe koulutusjärjestelmässä vaan koulutusmuoto, jota kehitetään itsenäisesti yhteiskunnassa tapahtuvien muutosten edellyttämällä tavalla. Lukio on kuitenkin myös tärkeä askel korkeakoulutukseen. Sen aikana opiskelijalla on oltava erinomaiset mahdollisuudet selvittää jatko-opintomahdollisuuksiaan ja kiinnostuksenkohteitaan.

Lukiokoulutuksessa on kehitettävä yksilöllisiä opinpolkuja sekä yhteiskunnan ja jatko-opintojen edellyttämiä tulevaisuuden osaamistarpeita. Arvioinneissa havaittuja puutteita ovat muun muassa aine- ja opettajakeskeinen pedagogiikka, oppiaineiden ja tietokokonaisuuksien pirstaleisuus, digiteknologian vähäinen hyödyntäminen opetuksessa ja oppimisessa sekä jatko-opinto- ja työelämäyhteyksien puute. Näihin puutteisiin on tartuttava kaikin keinoin. Lukio on erinomainen koulutusmuoto ja sen käyneillä on hyvä ennuste työllistyä myöhemmin sekä saavuttaa korkea koulutustaso ja tulokehitys.

- Lukiokoulutuksen vetovoimasta on huolehdittava.
- Lukiolain tosiasiallisesta toimeenpanosta on huolehdittava riittävin resurssein ja kansallisen tuen turvin. Erityisesti erityisopetuksen toteuttaminen sekä korkeakouluysteistyön lisääminen edellyttävät lisärahoitusta ja kunnianhimoista otetta.
- Lukioiden rahoitusmallia on kehitettävä niin, että se tukee lukio-koulutuksen saatavuutta.
- Lukiokoulutuksen työelämäyhteyksiä on kehitettävä opiskelumoodille ominaisella tavalla. Tavoitteena tehdä hankittua osaamista näkyväksi sekä kehittää työnhakutaitoja ja vahvistaa työelämätietoutta.

**Korkeakoulu-
yhteistyön lisääminen
edellyttää
lisärahoitusta ja
kunnianhimoista
otetta.**

**Tavoitteena
on vahvistaa
työelämätietoutta.**

- Lukiokoulutukselle on laadittava kansalliset laatukriteerit ja samassa yhteydessä on arvioitava nykyisen rahoitustason riittävyys kriteereiden näkökulmasta.
- Lukion on palveltava paremmin koko aikuisväestöä osaamistason nostajana omilla vahvuuksillaan yleissivistävänä oppilaitoksena.

Ammatillisesta koulutuksesta vahvempi pohja työllistyä ja kouluttautua lisää

Ammatillisen koulutuksen on annettava vahvat ammatilliset valmiudet työllistyä heti ammatillisen tutkinnon jälkeen. Toisaalta opintojen ja tutkinnon on tarjottava yleiset valmiudet, joiden avulla yksilöllä on hyvät mahdollisuudet jatkaa opintoja tai vaihtaa ammattia. Ammatillisella koulutuksella on myös erittäin tärkeä tehtävä aikuisväestön osaamisen kehittämisessä.

Juuri alkuun saatetun reformin toimivuutta sellaisenaan on mahdotonta arvioida, kun samaan aikaan ammatillisen koulutuksen rahoitusta on leikattu rajusti. Uuteen rahoitusmalliin siirtyminen rankaisee myös tuloksekkaimpia koulutuksen järjestäjiä.

Ammatillisesta koulutuksesta valmistuneiden heikko työllistyminen on ammatillisen koulutuksen keskeinen ongelma. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen suorittaneista työssä on vain noin 65 prosenttia, kun korkeakoulututkinnon suorittaneilla osuus on 80 prosenttia. Toisaalta monilla aloilla kärsitään työvoimapulasta. Asetelma haastaa voimakkaasti koko ammatillista koulutusta.

- Rahoitusmallin toimivuus on arvioitava pikaisesti. Erikseen on arvioitava ja seurattava reformin vaikutuksia työllisyyteen sekä pitkällä että lyhyellä aikavälillä.
- Opiskelijalle tarjottavan opetuksen, ohjauksen ja tuen määrää on lisättävä, jotta koulutukselle asetetut tavoitteet voidaan täyttää. Ammatillinen koulutus on saatettava tältä osin yhdenvertaiseen asemaan lukiokoulutuksen kanssa.

Rahoitusmallin toimivuus on arvioitava ja on seurattava reformin vaikutuksia työllisyyteen.

- Ammatillisen koulutuksen järjestäjille on lisättävä lakiin velvoite tehdä yhteistyötä korkeakoulujen kanssa. Jo merkittävällä osalla ammattikorkeakouluopintojen aloittajista on takanaan ammatillinen koulutus, myös yliopistoissa tätä reittiä tulevien osuutta tulee kasvattaa.
- Ammatillisen koulutuksen reformissa toteutettua opintojen henkilökohtaistamista on käytettävä hyväksi ja rakennettava yksilöllisiä luma-painotettuja opintopolkuja opiskelijoille.
- Ammatillisen koulutuksen asemaa innovaatiojärjestelmän toimijana ja työelämän kehittäjänä on vahvistettava.
- Ammatillista koulutusta on kehitettävä avoimena koulutusmuotona, jonka palvelutarjonta vastaa tutkinto-opiskelijoiden ohella aikuisopiskelijoiden osaamisen kehittämisen tarpeisiin esimerkiksi tarjoamalla tutkinnon osia ja niitä pienempiä osaamiskokonaisuuksia, valmentavia koulutuksia ja niiden osia vapaasti valittaviksi avoimen yliopiston tapaan.
- Ammatillisen koulutuksen on palveltava työttömyysturvalla omaehtoiseen koulutukseen osallistuvien tarpeita. Koulutuksen on vastattava yhä paremmin myös korkeakoulutettujen asiantuntijoiden täydennyskoulutuksen tarpeisiin.

6. Perusopetuksen tuettava paremmin mahdollisuuksien tasa-arvoa

Suomalaisella peruskoululla on hieno historia ja valtava mahdollisuus toimia myös uuden vuosituhatosen oppimisen suunnan näyttäjänä.

Suomalaisen yhteiskunnan keskeinen ongelma on pelkän perusasteen varaan jäävien suuri osuus. Huolimatta lukuisista kehittämistoimista tilanne ei ole parantunut viime vuosikymmeninä. Erityisen huolestuttava on työn ja koulutuksen ulkopuolelle jäävien nuorten miesten tilanne, joiden osuus on 20–24-vuotiaiden ikäryhmässä lähes kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa (2008–2016). Pelkkä perusasteen koulutus ennustaa erittäin heikkoa työllisyyttä ja pieniä tuloja koko aikuisiän. Tilanne on yksilötasolla ongelmallista, mutta myös kansantaloudellisesti erittäin merkittävä ongelma.

Peruskoulufoorumi on tunnistanut lukuisia peruskoulun keskeisiä ongelmia ja esittänyt niihin hyviä ratkaisuja. Erityisesti on huolehdittava perusrahoituksen turvaamisesta hallituskausien yli ulottuvalla ohjelmalla. Tavoitteena on saavuttaa rahoituksessa pohjoismainen taso ja varmistaa peruskoulun tasalaatuinen kehittäminen kaikkialla Suomessa.

- Perus- ja toisen asteen on limittydyttävä nykyistä laajemmin toisiinsa. Tavoitteena on yhteiskunnan ja yksilöiden tarpeita palveleva oppivelvollisuuden uudistaminen. Osana tavoitetta on joustavasta perusopetuksesta tehtävä kunnille lakisääteinen tehtävä. Perusopetuksen opintoja on voitava suorittaa, kunnes osaa-mistavoitteet on saavutettu. Samanaikaisesti oppilaalla on oltava mahdollisuus suorittaa joustavasti jo toisen asteen opintoja.
- Pedagogisen johtamisen edellytykset on varmistettava jokaisessa koulussa. Koulujärjestelmään kohdistuvat muutokset edellyttävät opettajien ja esimiesten jatkuvaan ja järjestelmällistä kouluttamista.

Ammatillisen koulutuksen on vastattava yhä paremmin myös korkeakoulutettujen asiantuntijoiden täydennyskoulutuksen tarpeisiin.

- Opetussuunnitelman mukaisten kehittämistoimien on edistytävä nykyistä yhtenäisemmin koko maassa.
- Oppivelvollisuusiän pidentämisen ohella lisäresursseja on kohdennettava erityisopetuksen lisäämiseen. Tavoitteena on oltava kaikkien perusopetukseen osallistuvien koulunkäynnin edellytysten parantaminen. Erityisen tuen oppilaan sijoittamisen ryhmään on luotava velvoitteen ja oikeuden pienempään oppilasryhmään.
- Alaluokkien tuntimäärää on lisättävä vahvistamaan koulupolun alkua.
- Matematiikan oppimisessa on otettava käyttöön uusia pedagogisia menetelmiä. Tavoitteena on nostaa kaikkien osaamistasoa sekä tukea erityisen lahjakkaita oppilaita.

7. Lapsuudessa syntyvän oppimisen ja osallisuuden perusta

Varhaiskasvatus luo perustan lapsen koko koulu- ja oppimiskokemukselle. Laadukkaalla varhaiskasvatuksella on tärkeä merkitys naisten työllisyyden, työelämän tasa-arvon ja perheiden arjen sujuvuuden parantamiselle. Laadukkaalla varhaiskasvatuksella lisätään koulutuksen tasa-arvoa, tasataan lasten kotitilasta johtuvia eroja ja parannetaan myöhempiä oppimistuloksia.

- Subjektiivinen oikeus kaikille varhaiskasvatukseen on palautettava.
- Pedagogiseen varhaiskasvatukseen osallistumista on lisättävä ja maksuttomuutta laajennettava nykyisestä.

Subjektiivinen oikeus kaikille varhaiskasvatukseen on palautettava.

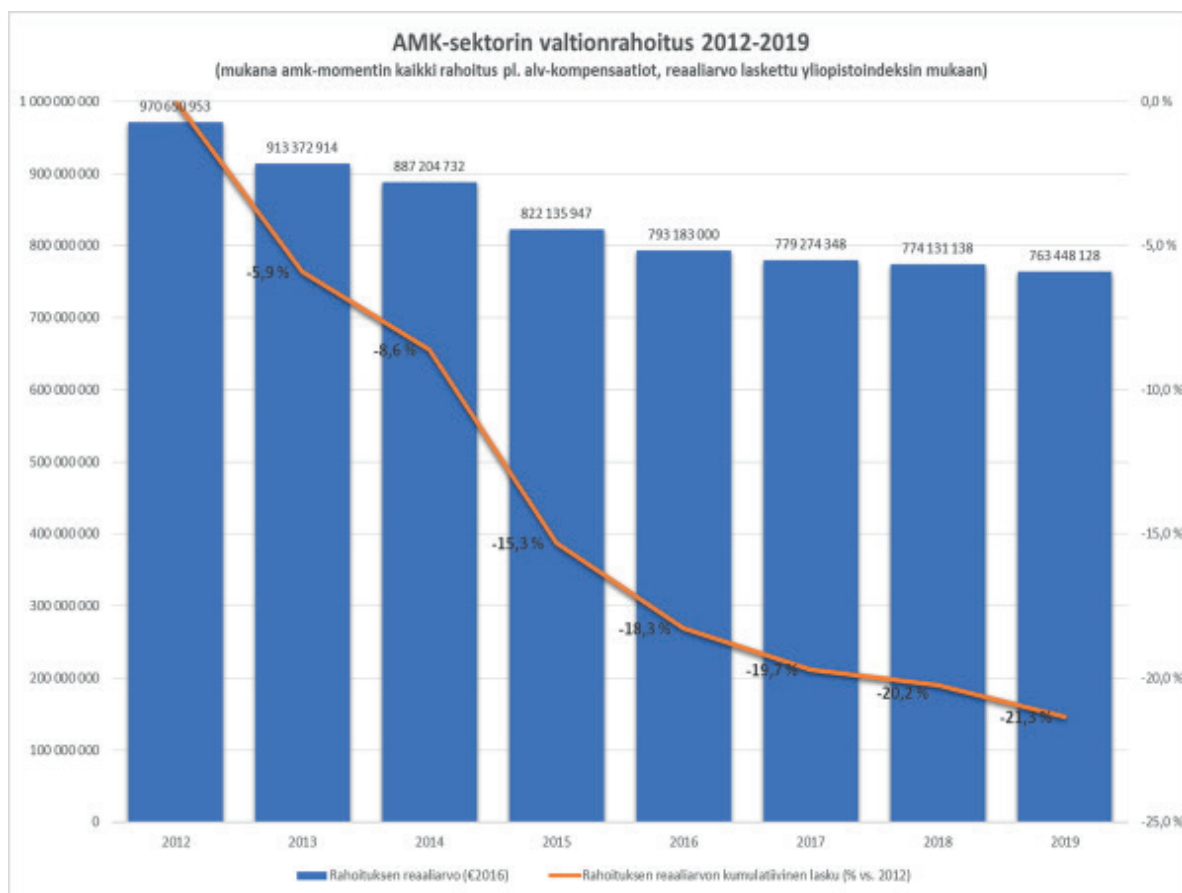

- Esiopetus on kytkettävä tiiviimmäksi osaksi perusopetuksen opetussuunnitelmaa ja lapsen koulupolkua.
- Yksityisesti järjestetyn varhaiskasvatuksen sopivuutta suhteessa uudistetun varhaiskasvatuksen tavoitteisiin on arvioitava. Voitto tuottava toiminta ei kuulu suomalaiseen koulutukseen ja lapsella on aina oltava mahdollisuus valita myös kunnallinen varhaiskasvatuksen palvelu.
- Lapsen herkkyyksikaudet on huomioitava laajasti eri taitojen oppimisessa ja hyödynnettävä oppimisessa lapsen luontaista luovuutta.
- Varhaiskasvatuslaissa on säädettävä kolmiportaisen tuen mallista, jolla turvataan lapsen oikeus tarvittavaan tukeen ja ennaltaehkäistään ongelmien pahenemista.
- Varhaiskasvatuksen laatua on kehitettävä parhaillaan määriteltävänä olevien laatukriteereiden avulla kokonaisuutena, jossa tasapainossa ovat lapsen perusturvallisuus ja -tarpeet sekä psyykinen ja sosiaalinen kasvu.
- Hallitusohjelmaan on kirjattava konkreettiset toimet, joilla edistetään henkilöstörakenteen toteutumista mahdollisimman pian kohti tavoitetta, jossa kaksi kolmesta vastuullisesta työntekijästä on korkeakoulutettuja.

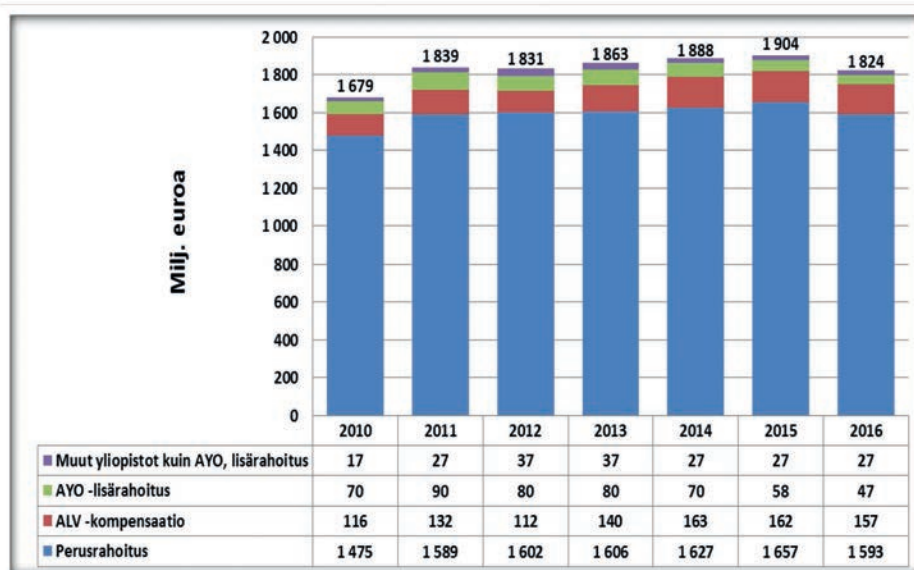
Liitteet

Koonti koulutusjärjestelmään kohdistuneista koulutusleikkauksista. Tarkastelu kattaa pääsääntöisesti tämän ja edellisen hallituskauden (2011-19) tehdyt leikkaukset ja niiden vaikutukset. Leikkausten vaikutukset vaihtelevat myös koulutusastekohtaisesti yksiköstä toiseen monen tekijän vaikutuksesta. Esimerkiksi osa kunnista on kompensoinut varhaiskasvatukseen, perusopetukseen ja lukiokoulutukseen kohdistuneita leikkauksia enemmän kuin toiset kunnat.

	Leikkauksen suuruus	Miten leikkaukset vaikuttaneet?	Akava vaatii
Varhaiskasvatus	Leikkauksen suuruus vaihtelee kunnittain. Kuntien valtionosuusleikkauksen kokonaisuus vuosina 2012–2019 on 314 miljoonaa euroa.	Subjektiviisen päivähoidon rajaus, ryhmäkokojen kasvu, aikuisten osuus lasta kohden vähentynyt, tiloja vähennetty, ryhmät vaihtuvat kesken päivän.	Subjekttiivinen päivähoito-oikeus on palautettava kaikille.
Perusaste	Vaihtelee kunnittain. Kuntien valtionosuusleikkauksen kokonaisuus vuosina 2012–2019 on 533 miljoonaa euroa.	Opetusryhmiä kasvatettu, pienryhmäopetusta karsittu, opetusta vähennetty, vieraan kielen opetukseen vaadittavaa ryhmäkoko nostettu, yhden rehtorin vastuulla enemmän kouluja, erityistä tukea tarvitsevia integroitu yleisopetukseen ilman tukea, koulunkäyntiavustajia lisätty opetushenkilöstöä enemmän.	Rahoitus on nostettava pohjoismaalaiselle tasolle pitkällä aikavälillä, mikä edellyttäisi noin miljardin euron panostuksia.
Lukio	Valtionrahoitus vähentynyt noin 100 miljoonaa eli neljänneksen, yksikköhinta pienentynyt 15,2 %,	Kurssitarjonta kaventunut, valinnaisuus vähentynyt, lukioita lakkautettu ja yhdistetty, ryhmäkoot kasvaneet, itseoppimista lisätty.	Yksikköhinta on nostettava kustannuksia ja lukiokoulutukselle asetettuja tavoitteita edellyttävälle tasolle.
Ammatillinen toinen aste	Rahoitusleikkaus vuosina 2012–2017 on 379 miljoonaa euroa. Valtiolta saatu rahoitus on pienentynyt viidessä vuodessa 19 %.	Läsnäolo-opetusta, kieliopetusta, tukitoimia ja erityisopetusta vähennetty, ryhmiä yhdistetty, koulutusohjelmia lopetettu ja siirretty, oppimista siirretty työpaikoille, oppimateriaaleja ja opetusvälineitä heikennetty, irtisanottu yli 2 000 työntekijää, tiloista luovuttu, aikuiskoulutettaville ei riitä paikkoja.	Yksikköhinta on nostettava kustannuksia edellyttävälle tasolle ja palautettava leikatut voimavarat.
Ammatti- korkeakoulu	Leikkaukset noin 250 miljoonaa, 2011–2019 perusrahoituksen tasoon noin 30 % vähennys.	Läsnäolo-opetusta korvattu verkko-opetuksella, ryhmäkoko kasvanut, koulutusohjelmia lopetettu, kurssitarjontaa kavennettu, yli 2 000 irtisanottu henkilöstöstä, joista pääosa opettajia.	On palautettava täysimääräinen indeksirahoitus, nostettava rahoitus leikkauksia edeltävälle tasolle ja jatkettava pääomittamista autonomian vahvistamiseksi.
Yliopistot	Vuonna 2019 yliopistoilla on noin 500 miljoonaa vähemmän rahaa kuin neljä vuotta aiemmin. Tekesin yhteensä 300 miljoonan leikkaukset kohdentuvat raskaasti yliopistoihin ja ammattikorkeakoulutukseen, apteekki-kompensaation poisto.	Yli 3 500 työsuhdetta lopetettu, kurssitarjontaa kavennettu ja vähennetty, läsnäolo-opetusta vähennetty ja oppimista on siirretty verkkoon, uraohjaus- ja muut opiskelijoiden tukitoimet hallinnossa vähentyneet, tutkimushenkilöiden ja opettajien hallintotyö lisääntynyt, apteekki-kompensaation poisto kohdistui erityisesti Helsingin yliopistoon.	Palautettava täysimääräinen indeksirahoitus, kompensoitava indeksijäädityksistä aiheutuneet leikkaukset, jatkettava pääomittamista autonomian vahvistamiseksi
Tutkimus	Suomen Akatemian myöntövalmiutta on vähennetty 14 prosentilla kahden hallituskauden aikana, Tekesin rahoituksen leikkaus, sektoritutkimuslaitosten voimavaroja leikattu, jotka tosin pääosin siirretty Suomen Akatemialle.	Tutkimusinfrastruktuuria vähennetty ja niiden uudistaminen hidastunut, erityisesti nuorten tutkijoiden urien epävarmuus lisääntynyt ja tutkijaurien vetovoima kärsinyt, tutkijoiden aikaa kuluu enemmän tutkimusrahoituksen hakemiseen.	Nostettava kansallisten TKI-panostusten osuus yli neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta, josta julkisten panosten osuuden on ylitettava 1,5 prosentin tason.

OKM: Yliopistojen valtionrahoituksen kehitys vuosina 2010-2016, nimellisarvoin M€

www.akava.fi

